

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNIT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNIT**

Peter Tej

SPOZNÁVAME RÓMSKE ROZPRÁVKY – „ROMANE PARAMISA“ Č.4

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Peter Tej

Kontakt na autora UZ: Základná škola s materskou
škoolou Zborov, Školská 478, 086
33 Zborov,
mgr.peter.tej@gmail.com

Názov: **Spoznávame rómske rozprávky**
– **“Romane paramisa” č.4**

Rok vytvorenia: 2014

Oponentský posudok
vypracoval: Mgr. Ivica Clementová

ISBN 978-80-565-0775-9

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

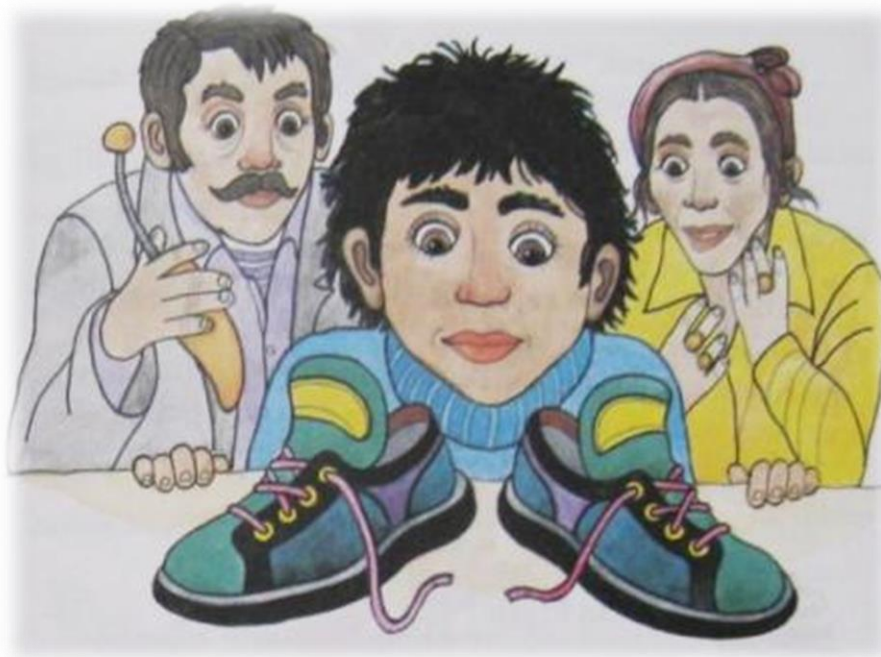
Rušade kamašli (Pohnevané topánky)..... 2
Zoznam použitej literatúry 17

Rušade kamaš'li

E phuri daj tind'a le Petrikoske kamaš'li, odola so le ste, ma si čhind'ile. O Petriko lenge bare lošand'a. Nadžanlahi te užaren mek len e phuri daj ari lela andar o papiri, teš aj len te cidel po pre.

„No so, kames len?“ phučel o phundro dad.

„Kamav len, de bukuro man juminen.“

„Oda nane briga, ži jekh“ duj dive len sit phireha phend'a e phuri daj.

O Petriko phirlahi ando kher ando neve kamaš'li sar pava. La phura dake the le phure dadeske pe dikhlahi hoj o čhavoro pal valasoske god'avkerel. Hoj oda s'ta čačo, al'a ari kana o čhavoro phend'a:

„Mri phuri daj, lače hi o kamaš'li, de na džanen te phiren.“

„Tu len šukare tele cide, tro phuro dad len čalavha po petalo the ra'aha ovna jekhfeder pe tre pre.“

„Tre pre ovna sar ando porora, phend'a o phuro dad.“

O Petriko šund'a pe phuri daj. Cidiña tele o kamaš'li pal o pre the thod'a len tel e skamin. Dikhla, te ži ra'aha sikh'l'ona te phiren.

Rati, kana, cha'la, thod'a pe te siven. Epašratkor uš'ina upre, šund'a sar pukinen o parketi.

Mro phuro dad vičind'a.

„So pe kerd'ol?“ uš'ina andar o soviben o phuro dad.

„Valako phirel ando kheroro,“ phend'a polovkore o Petriko.

„Oda ovna odola kamaš'li,“ phend'a o phuro dad. „Pobisterd'al sar len tele vakerd'al, hoj nadžanen te phiren! Akanik sikh'l'oven te phiren, kamen ži ra'aha te džanen.“

O Petriko, sar te na pa'alahi oda so phend'a o phuro dad, astard'a le vasteha tel e skamin. Ste odoj the o petala andral...

Na džanen te phiren, god'avd'a, the čhidiña pre teli dunha. Ra'aha, so ge'la tele pal o vodro, cidiña len po pre.

„No so, juminen?“ phučel o phuro dad.

„Juminen avka sar ič,“ phenel brigaha o Petriko.

„Oda nane čačo,“ napa'alahi o phuro dad. „Nast'e lače odola petala?“ Palek peske thod'a po jakha o oku'ara, prekodikh'l'a o kamaš'li feder.

„Mro Petriko, o kamaš'li hi tuke iriame. Dikhes, sar hi kathar jekhvareste.“

„Papu, on hi ajse rušada?“ phenel o Petriko.

Obrázok 1

„Čačo,“ hamisarel len šereha e baba. „E čači kamašľa hi tuke po načočo pro. Cide len po pre sar pe kampol!

„O Petriko šund'a pe phuri daj.“ Cidiňa o kamašľa po pre avka sar pe kampol. E čači po čačo pro, e načači po načačo pro.

Leskere pre ste mind'ar sar ando kole pora. Avka, sar phend'a o phuro dad.

Atistar o kamašľa peske cindlahi po pre avka, hoj te na rušen pe jekhwareste.

Pohnevané topánky

Babka kúpila Peťulovi topánky, lebo tie čo mal, už doslúžili. Peťulo sa im veľmi potešil. Ledva sa dočkal, kým ich babka vybalí, aby si ich mohol vyskúšať.

„Tak čo, páčia sa ti?“ prihovára sa mu dedko.

„Páčia, len sú akési tesné.“

„To nič,“ zamiešala sa do skúšania babka, „za deň, za dva ich rozchodíš.“

Peťulo vykračoval po izbe v nových topánkach ako páv. Babke a dedkovi sa však zazdalo, že nad niečím rozmýšľa. A že to bola pravda, vyšlo najavo, keď povedal:

„Babka, sú dobré, len nevedia chodiť.“

„Len ich ty pekne vyzuj,“ radila mu babka. „Dedko ich narazí na kopytá a do rána sa tak rozšíria, že sa ti v nich bude pohodlne chodiť.“

„Budeš mať nohy ako v bavlnke,“ dodal dedko.

Peťulo poslúchol. Vyzul si ich a položil na kreslo. Uvidí, či sa do rána naučia chodiť.

Po večeri, len čo sa uložil do postele, zaspal. Okolo polnoci sa zobudil na podozrivé praskanie parkiet.

„Dedko!“ vykrikol.

„Čo je, čo sa robí?“ prebral sa zo spánku aj dedko.

„Nieкто chodí po izbe,“ zašepkal Peťulo.

„Zaiste tie topánky,“ pokúsil sa vysvetliť dedko. „Zabudol si, ako si ich pohanil, že nevedia chodiť! Teraz sa učia, aby ráno vedeli.“

Peťulo, akoby neveril dedkovým slovám, siahol rukou pod kreslo. Nahmatal ich, boli tam a kopytá v nich... Zaiste sa už naučili, pomyslel si a vklzol pod perinu.

Ráno, len čo zliezol z postele, obul si ich.

„Tak čo, tlačia“ vyzvedal sa dedko.

„Tlačia tak isto ako včera,“ sťažoval sa Peťulo.

„To nie je možné,“ neveril dedko.

„Čo im tie kopytá nepomohli?“ Potom si nevdojak nasadil okuliare a pozrel si topánky zblízka.

„Peťulo, veď ich máš naopak! Nevidíš, ako sa odvrátili od seba?“

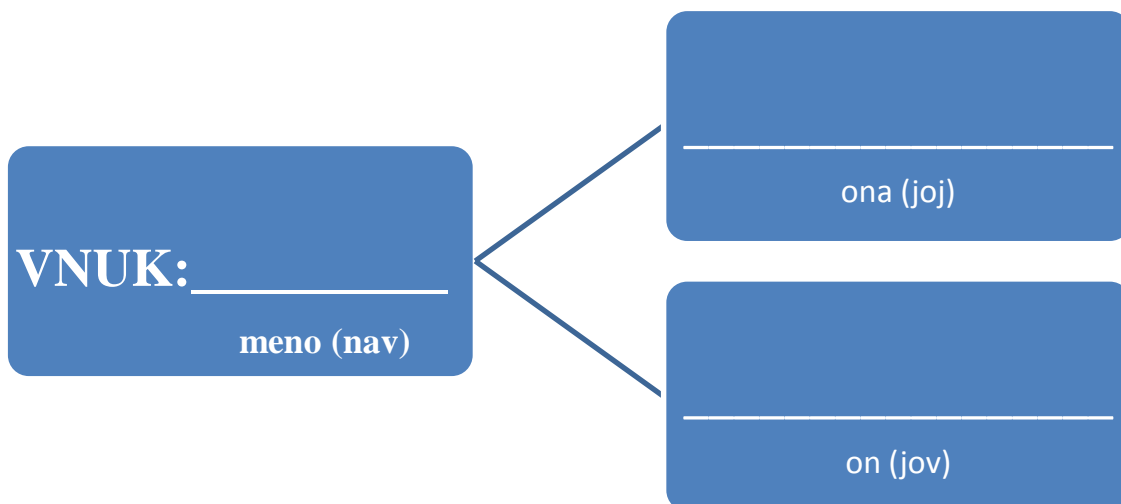
„Dedko, to sú také pohnevané,“ bránil sa Peťulo.

„Naozaj!“ čudovala sa aj babka. „Lavú máš na pravej a pravú na ľavej nohe. Vymeň si ich!“

Peťulo dal na babkinu radu. Topánky si vymenil a hneď pocítil, že má nohy ako v bavlnke. Celkom podľa dedkovej predpovede.

Preto si ich odvtedy obúval tak, aby sa jedna na druhú nikdy nehnevali.

1. Dopíš „rodokmeň“ rodiny, ktorá sa v texte vyskytla. Mená napíš do obdĺžnikov.

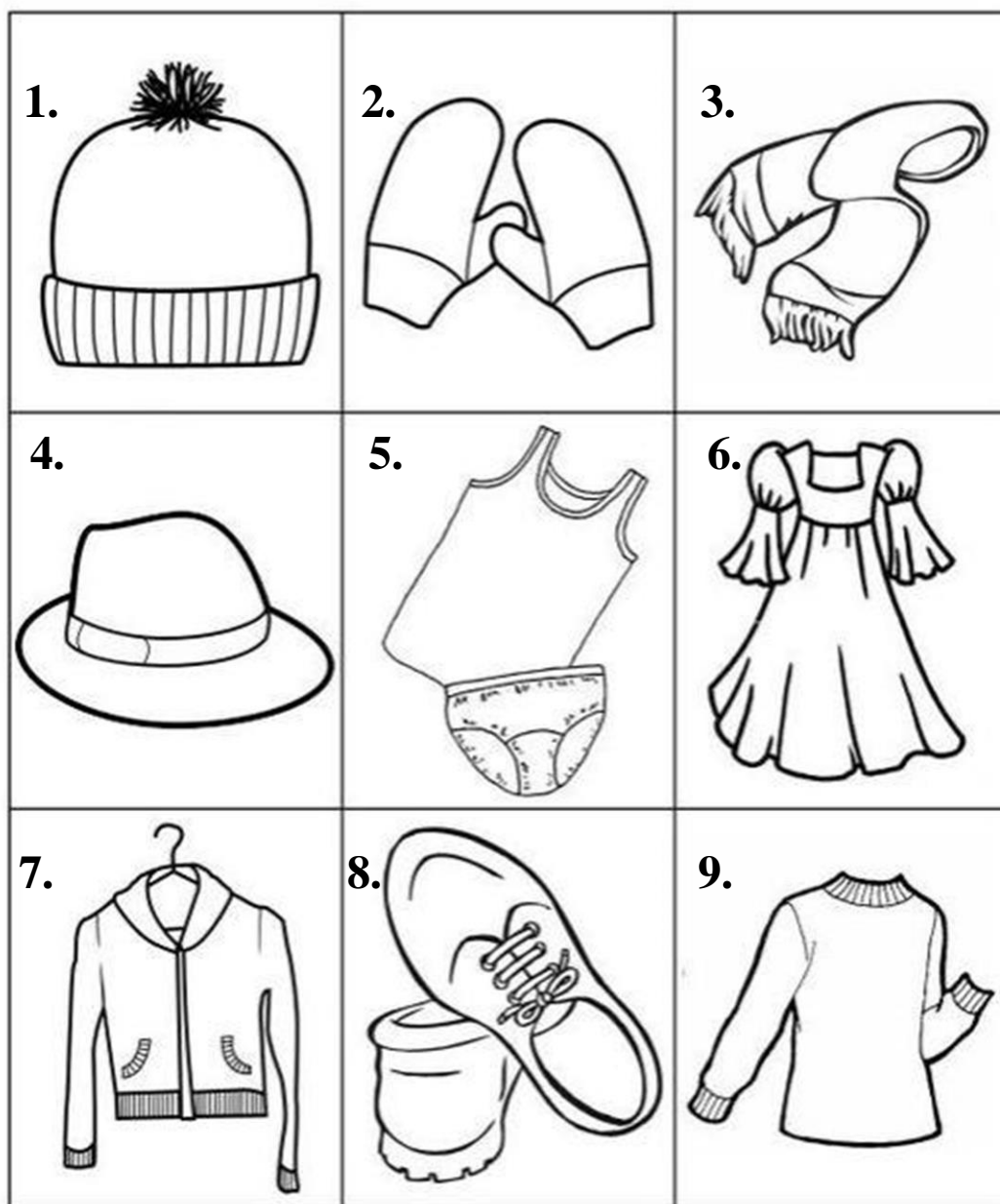
2. Uhádni hádanku.

<p>So hi oda?</p> <p><i>So hi preko dive pherdo</i></p> <p><i>the rati čučo?</i></p> <p>(ilšamak o)</p>	<p>Čo je to?</p> <p><i>Čo je vo dne plné</i></p> <p><i>a v noci prázdne?</i></p> <p>(yknápoT)</p>
--	--

Napiš správnu odpoveď: _____

Nakresli správnu odpoveď:

3. Vyber správnu možnosť oblečenia (správnu možnosť vyznač farebnou ceruzou).

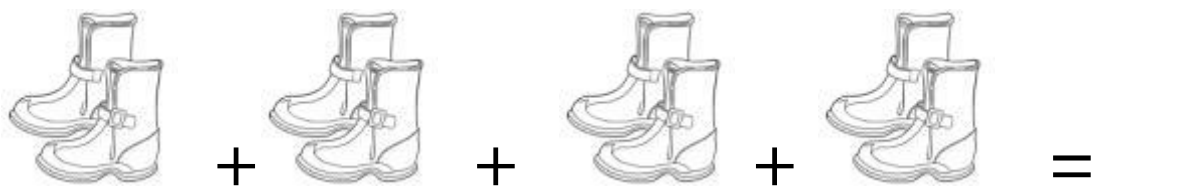

Obrázok 2

1.	cholov	Čapka	Štremfľa	vetrovka	ťelkos
2.	šalos	Kapelucha	Vastaľi	telune gada	pulovros
3.	vetrovka	Štemfľa	Šalos	ťelkos	kapelucha
4.	pulovros	Cholov	telune gada	kapelucha	šalos
5.	svedros	telune gada	Šalos	vastaľi	cholov
6.	telune gada	Vetrovka	Šlafrokos	cholos	štremfľa
7.	pulovros	Kapelucha	telune gada	ťelkos	čapka
8.	cholov	Šalos	Kamašľi	čapka	vastaľi
9.	ťelkos	Štremfľa	Vastaľi	kapelucha	svedros

4. Spočítaj, koľko párov topánok je na obrázku.

$$1 + 1 + 1 + 1 = \underline{\quad}$$

5. Dopln pismenká tak, aby vznikli názvy oblečenia, ktoré Peťulo mal, alebo mohol od svojich starých rodičov dostať.

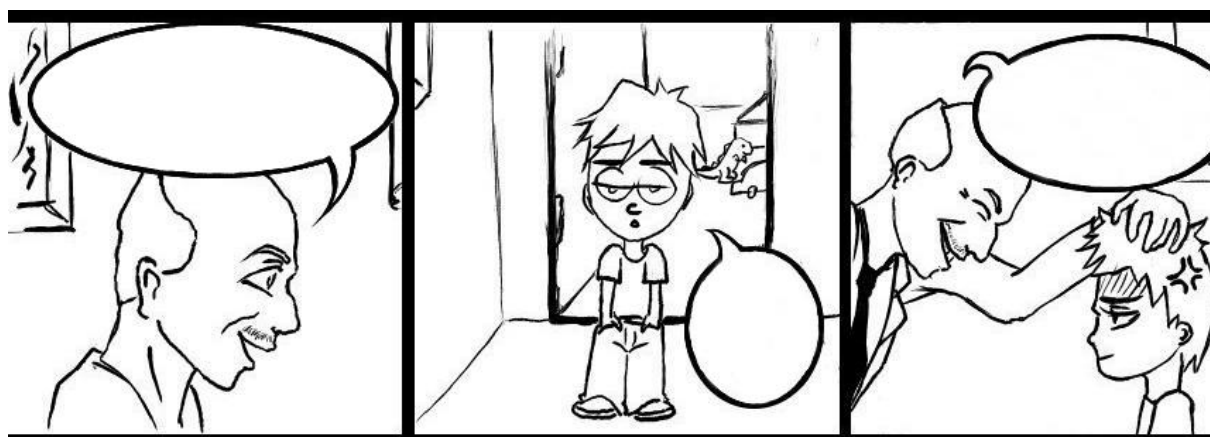
t pá ky py a o k še a s et r

6. Vymysli krátky KOMIX, v ktorom sa rozpráva dedko so svojim vnukom Peťulom.

Obrázok 4

Vymysli krátky rozhovor medzi dedom a vnukom Peťulom:

Obrázok 4

7. Do prázdných rámečkov napiš *dobré vlastnosti hlavných postav.*

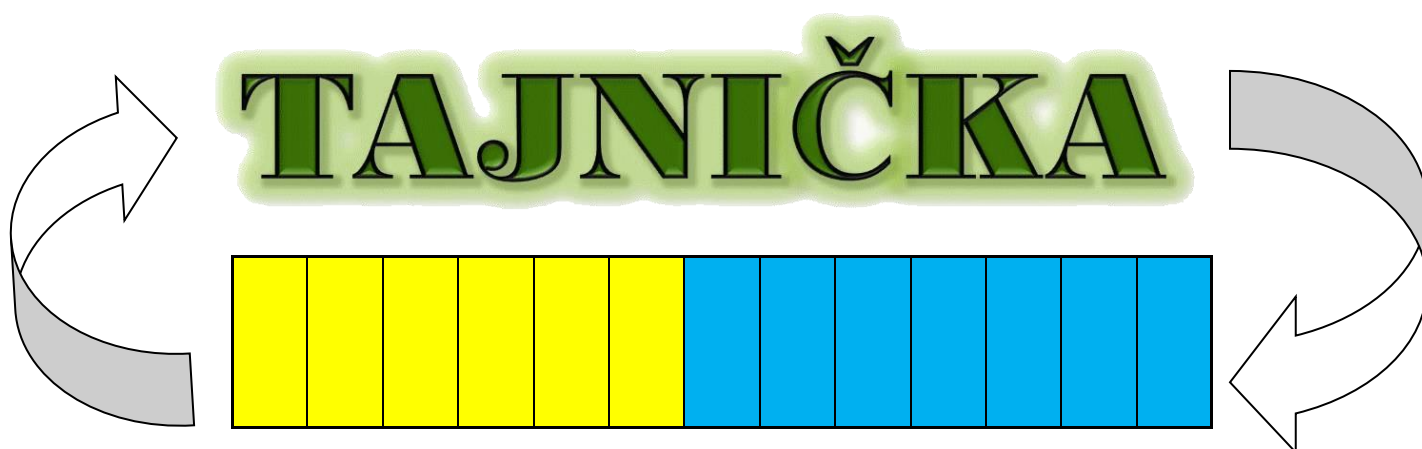
Dobré vlastnosti <i>starých rodičov</i>	+	Dobré vlastnosti <i>vnúčika Peťula</i>

8. Doplň správne tajničku.

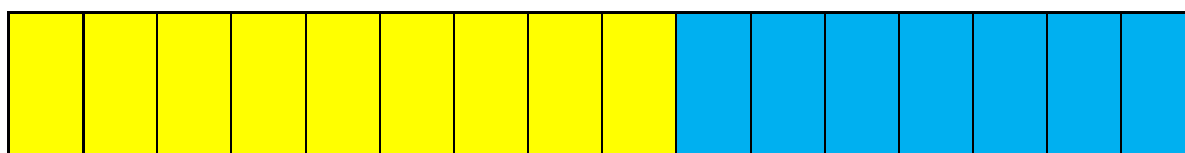
1.												
2.												
3.												
4.												
5.												
6.												
7.												
8.												
9.												
10.												
11.												
12.												
13.												

1. Ako sa po rómsky povedia *dámske šaty*?
2. Ako sa po rómsky povie *pulover*?
3. Ako sa po rómsky povie *šepot*?
4. Ako sa po rómsky povie *šál*?
5. Čo znamená rómske slovo: *phuro dad*? (hlavná postava)
6. Napíš meno hlavného hrdinu z rozprávky o pohnevaných topánkach.
7. Čo použil dedko na rozšírenie topánok?
8. Čo znamená rómske slovo: *phuro daj*? (hlavná postava)
9. Ako sa po rómsky povedia *ponožky*?
10. Ako sa po rómsky povie *klobúk*?
11. Ako sa po rómsky povie *pekny*?
12. Čo znamená rómske slovo: *gad*?
13. Ako sa po rómsky povie *jazyk*?

Riešenie TAJNIČKY:

Riešenie TAJNIČKY prelož do slovenského jazyka:

9. Nájdi v osemsmerovke slová a preškrtni ich.

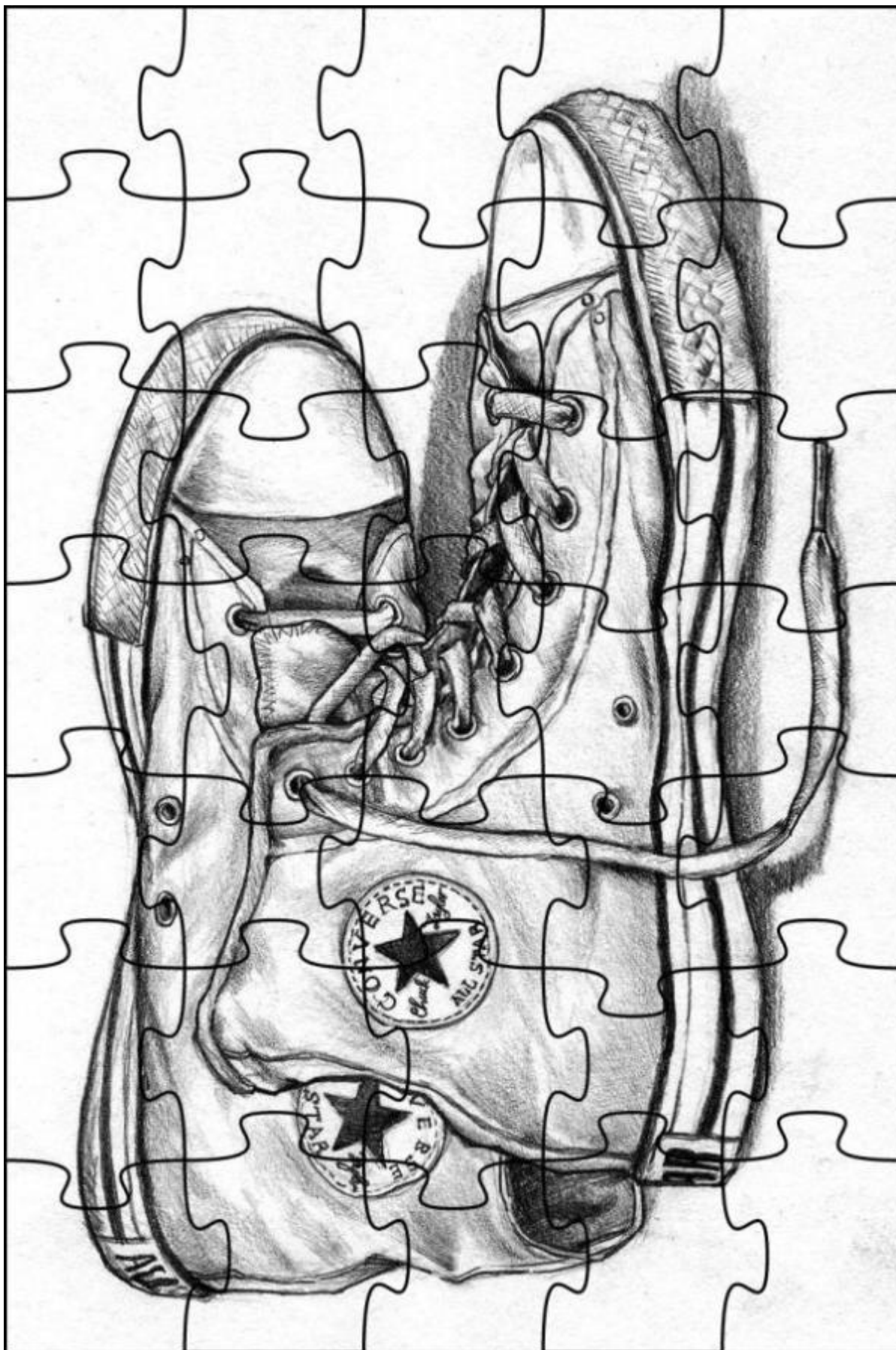
Nájdi tieto slová: topánky, babka, dedko, Peťulo, kopytá, čiapka, košeľa, nohavice, klobúk tielko, sveter, tričko, šál, rukavice, vnuk, posteľ.

V	E	C	I	V	A	H	O	N	O
K	Ú	B	O	L	K	Ř	H	Ô	K
O	K	D	E	D	W	G	Ě	Ě	L
L	L	H	Ú	Q	L	Á	X	T	E
E	X	O	L	U	Ť	E	P	O	I
L	Á	Á	T	Y	P	O	K	P	T
A	B	A	B	K	A	Á	L	Á	Š
F	N	V	S	K	U	N	V	N	Ř
A	K	P	A	I	Č	Ó	Ó	K	W
M	R	E	T	E	V	S	Ň	Y	M

Písmená, ktoré ti ostali, napíš do rámečkov a skús z nich poskladať slovo:

10. Vystrihni obrázok/puzzle a poskladaj ho. Napiš, čo je na obrázku.

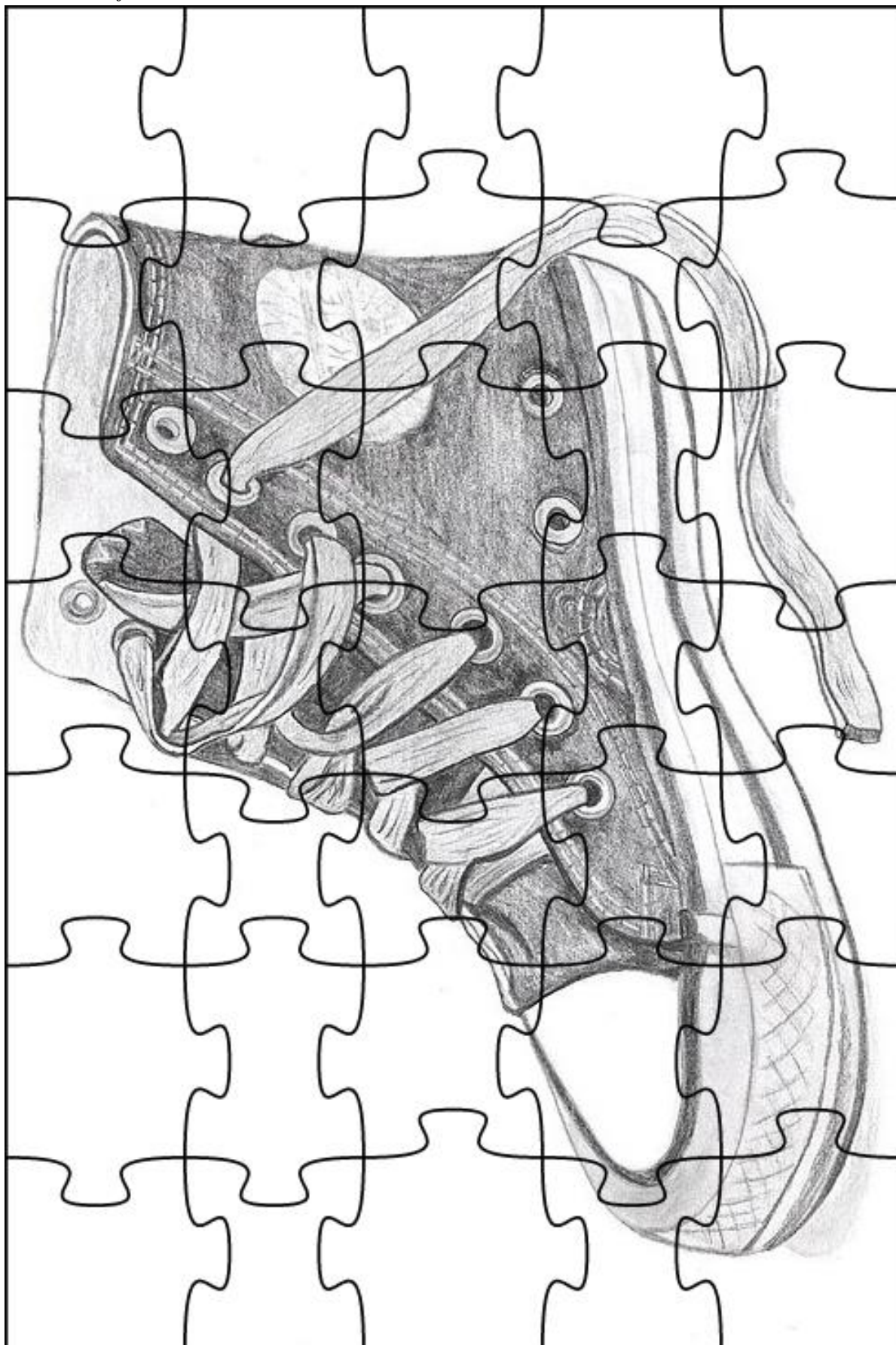
Na obrázku sú:

Obrázok 5

11. Vystrihni obrázok/puzzle a poskladaj ho! Napiš, čo je na obrázku.

Na obrázku je:

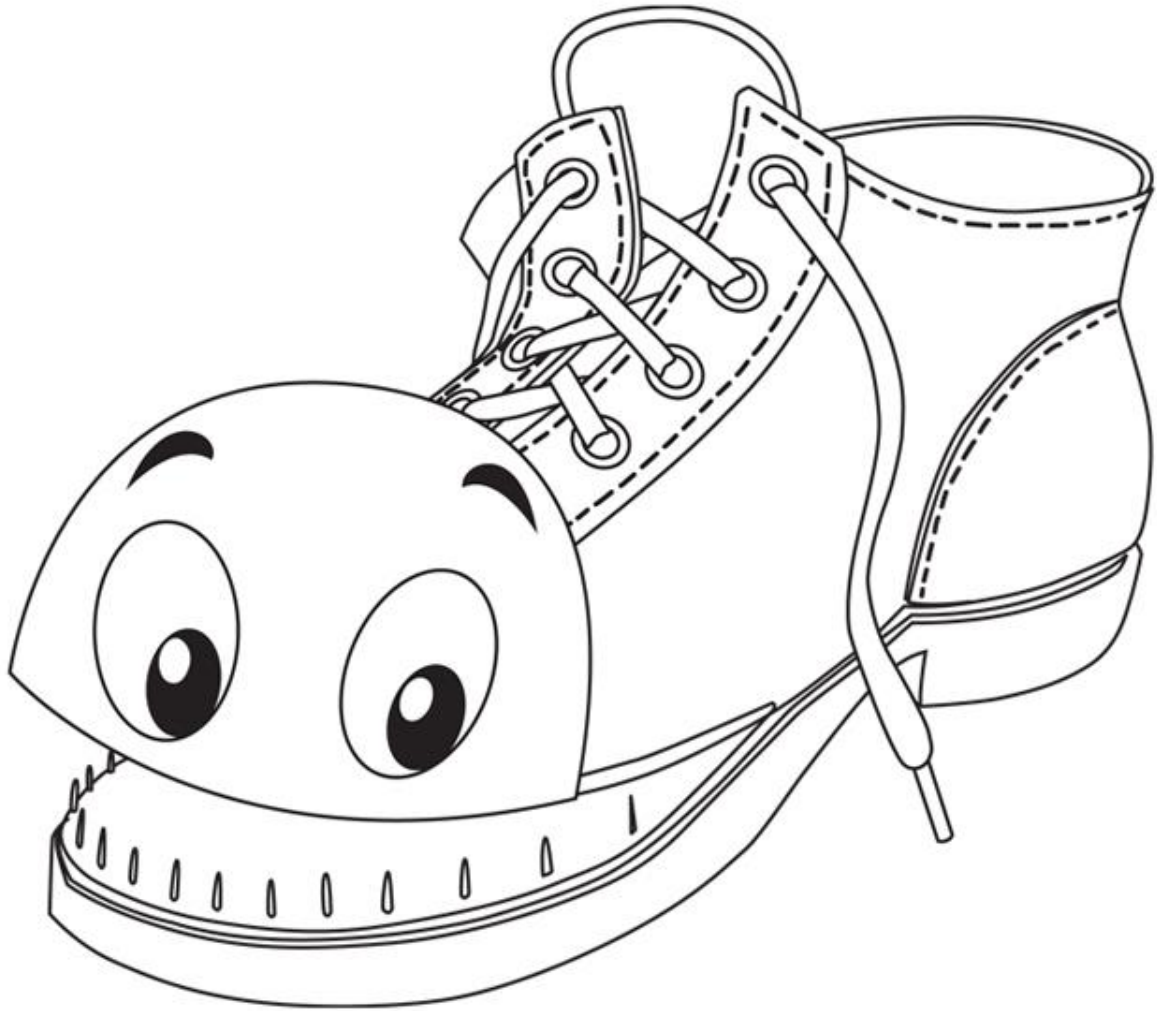
Obrázok 6

12. Vystrihni obrázky a vymaľuj ich. Napiš, čo je na obrázkoch.

Na obrázkoch sú:

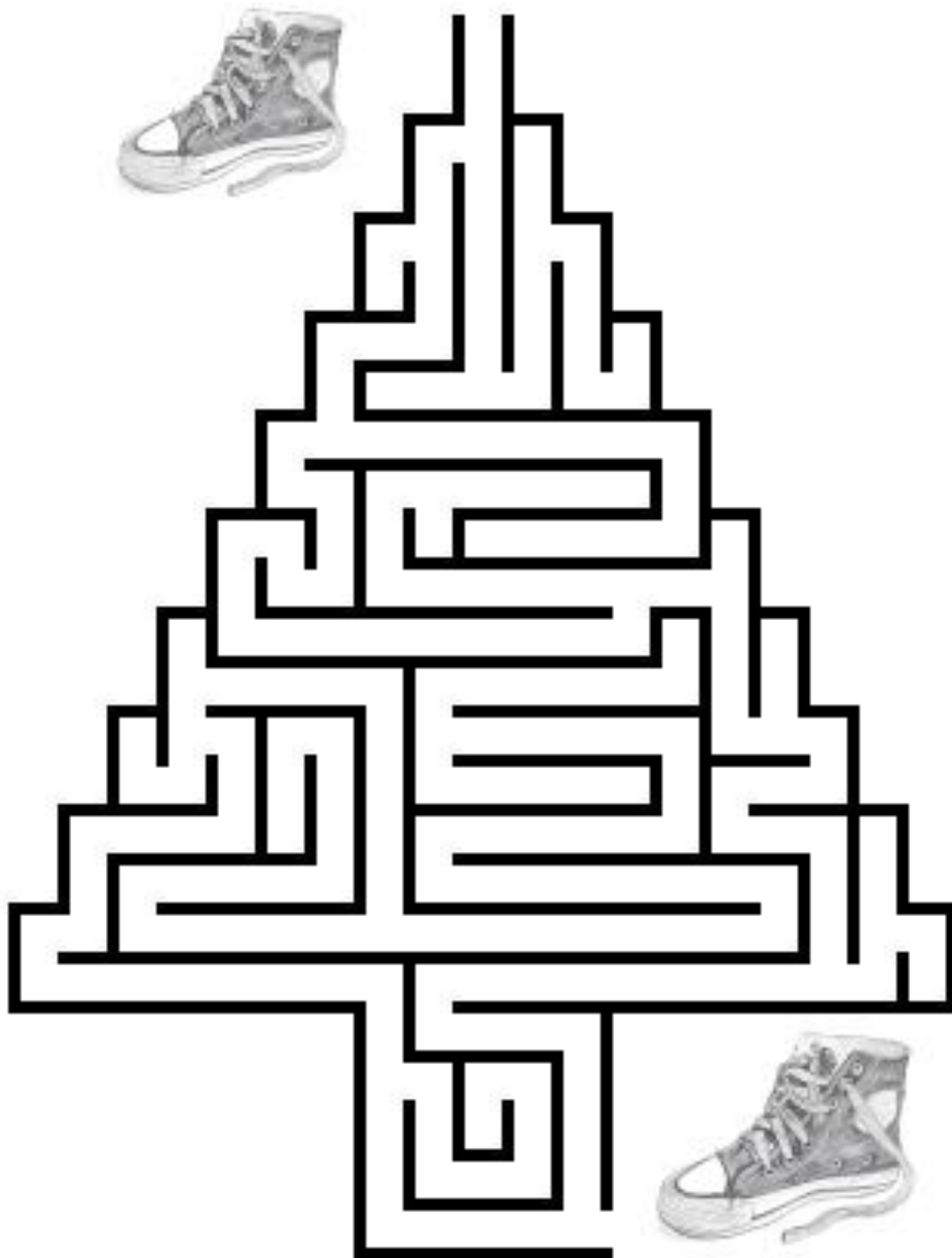

Obrázok 7

Obrázok 8

13. Pomôž ľavej topánke a nájdi správnu cestu, aby našla svoje dvojča: pravú topánku. Farebnou ceruzkou vyznač správnu cestu.

Obrázok 9

14. Zapamätaj si.

Slovná zásoba: slovensko-rómsky slovník (slovačiko-romano lavustik)		
Topánky	→	kamaš'li
Nohavice		cholov
Klobúk		kapelucha/kalapa
Čiapka		čapkos
Šál		šalos
Ponožka		štremfl'a
Sveter		svedros
Pulóver		pulovros
Vetrovka		vetrovka
Tielko		t'elkos/phikore
Vnuk		le čhaskero čhavo
Dedo		phuro dad
Babka		phuro daj
Posteľ		than/had'os/vad'os
Ráno		tosar(l)a
Večer		rat
obed		dilos
Večerať		ratuňi
dámske šaty		šlafrokos
Tričko		tričkos
Kabát		gerekos

*Vakeren
romanes?*

*Romanes
vakerav ča
na but.*

15. Zahraj si SUDOKU.

4		3	2
2			1
3	2	1	4
1	4		3

4	3		
	2		
3		2	1
2			3

	1	3	4
3			
4	2	1	3
	3		2

„Deti, viete ako sa hrá SUDOKU?“

Deti: „Doplňujete čísla 1,2,3 a 4 tak, aby v každom smere po sčítaní bolo číslo 10. Pričom čísla sa nemôžu opakovať.“

Zoznam použitej literatúry:

1. KOPTOVÁ, A. – KOPTOVÁ, M.: *Slovensko-rómsky; rómsko-slovenský slovník*. Košice: LAGARTO s.r.o. 2011. ISBN 978-80-970999-0-9
2. BANGA, D.: *Romano hangoro. Rómsky šlabikár. (Rušade kamaš'li) Pohnevané topánky*. Nové Zámky: Techno Prompt. 1993, 55 s. ISBN 80-85584-09-3
3. Obrázok č.1: BANGA, D.: *Romano hangoro. Rómsky šlabikár. (Rušade kamaš'li) Pohnevané topánky*. Nové Zámky: Techno Prompt. 1993, 57 s. ISBN 80-85584-09-3
4. Obrázok č.2 (oblečenie): http://asmira77.r.worldssl.net/ZalcOHjwaRE_s720x720.jpg
5. Obrázok č.3 (topánky): <http://www.predskolaci.cz/wp-content/uploads/2010/01/zimni-obleceni-boty.jpg>
6. Obrázok č.4 (komix): http://www.obcasnecas.ukf.sk/wp-content/2009/12/komix_4_2009.jpg
7. Obrázok č.5 (topánky/puzzle): <http://obrazky.4ever.sk/data/674xX/kreslene/rucne-kreslene/converse-all-star,-converse,-tenisky,-kreslene-155055.jpg>
8. Obrázok č.6 (topánka/puzzle):
<http://fotografovanie.info/fotogaleria/kresby/fimages/topanka.jpg>
9. Obrázok č.7 (topánky/omaľovanka): <http://www.predskolaci.cz/wp-content/uploads/2010/01/zimni-obleceni-boty.jpg>
10. Obrázok č.8 (topánky/omaľovanka):
https://www.brumik.sk/upload/omalovanky/q%7B4e8ad2423abba%7D_f%7B93%7D.jpg
11. Obrázok č.9 (labyrint): <http://www.julelege.dk/labyrint/flere/nemme/maze03.gif>
12. Obrázok č.10 (klaun): <http://sietook.dvp.sk/wp-content/uploads/2009/02/06.jpg>